

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

Робоча програма для здобувачів вищої освіти
освітніх рівнів: зі спеціальностей:

**6.09010101 "Агрономія" – бакалавр, 8.09010101
"Агрономія" – магістр та 8.09010105 "Селекція та генетика
сільськогосподарських культур" – магістр**

Біла Церква

2016

УДК 378.147:63

Розглянуто і схвалено
Методичною комісією БНАУ
Протокол № 9 від 02.03.2015 р.

Укладачі: **Хахула В.С., Городецький О.С., Козак Л.А.**, – кандидати с.-г. наук;

Наскрізна програма практик: робоча програма для здобувачів вищої освіти освітніх рівнів зі спеціальностей: 6.09010101 "Агрономія" – бакалавр, 8.09010101 "Агрономія" – магістр та 8.09010105 "Селекція та генетика сільськогосподарських культур" - магістр/ В.С. Хахула, О.С. Городецький, Л.А. Козак / За ред. О.С. Городецького. – Біла Церква, 2014.– 20 с.

Викладено основні положення про структуру та зміст усіх видів практики під час підготовки фахівців з агрономії.

Рецензент: **Ліскович В.А.**, канд. с.-г. наук

© БНАУ, 2015

ВСТУП

Кардинальні зміни, пов'язані з реформуванням сільського господарства, поширенням інтеграційних та глобалізаційних процесів, зумовлюють необхідність підготовки фахівців нової формації.

У першу чергу йдеться про готовність випускників вищих аграрних навчальних закладів працювати на землі, якісно виконувати свої професійні обов'язки в умовах конкурентного середовища, швидко адаптуватися в ситуації динамічних змін конкретного виробництва.

У зв'язку з цим, актуальною проблемою є забезпечення якісної практичної підготовки майбутніх фахівців, створення оптимальних умов щодо набуття необхідних професійних знань, умінь та навичок. Оптимальним вирішенням цієї проблеми є створення навчально-практичних центрів на базі потужних сільськогосподарських підприємств, де запроваджені передові ресурсозберігаючі технології в рослинництві.

Міжнародний та вітчизняний досвід організації практичної підготовки здобувачів вищої освіти у навчально-практичних центрах дозволяє стверджувати, що саме ця організаційна форма дає можливість:

- реалізувати нові технології формування практичних умінь і навичок;
- задовольнити вимоги працедавців до рівня професійної компетентності випускників аграрних вищих навчальних закладів;
- підвищити кваліфікацію науково-педагогічних працівників з питань впровадження досягнень аграрної науки, нових прогресивних технологій та управління;
- забезпечити інноваційну, науково-технічну діяльність здобувачів вищої освіти і викладачів.

Для реалізації поставленого завдання необхідно удосконалити організаційно-методичне забезпечення наскрізної практичної підготовки студентів, розробити ефективний механізм взаємодії Міністерства аграрної політики та продовольства України, Науково-методичного центру аграрної

освіти, навчально-практичних центрів та працедавців щодо визначення єдиних вимог до рівня знань, умінь і навичок, що мають бути досягнуті в процесі навчання.

Зміст і структура практичної підготовки фахівців за напрямом 6.09010101 «Агрономія» на агробіотехнологічному факультеті БНАУ здійснюється на підставі ОКХ і ОПП, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.01.2005 р. № 30, типових і робочих навчальних планів за ступеневою програмою трьох освітньо-кваліфікаційних рівнів: 6.130100 – „бакалавр” і 8.130102 – „магістр”.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практична підготовка здобувачів вищої освіти аграрних вищих навчальних закладів згідно зі ст. 43 Закону України “Про вищу освіту” є однією з форм організації навчального процесу та обов'язковим компонентом освітньо-професійних програм для всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів. Основним завданням практичної підготовки здобувачів вищої освіти є забезпечення якості підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалавр і магістр.

Під час практики закладаються основи професійної діяльності, умінь і навичок, професійних якостей фахівця. Від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

1.1 Нормативні положення

Нормативні вимоги щодо місця практик у навчальному процесі та їх організаційно-методичного забезпечення визначають:

- Закон України “Про вищу освіту”;
- “Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах ”, затвержене наказом Міністерства освіти і науки України від 02.06.1993 р. № 161;

- “Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України”, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.1993 р. № 93;

– ГСВОУ – 05 “Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-кваліфікаційна характеристика” напряму підготовки 6.09010101 “Агрономія”, ОКР 6.130100 – бакалавр;

– ГСВОУ – 05 “Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-професійна програма” напряму підготовки 6.09010101 “Агрономія”, ОКР 6.130100 – бакалавр;

1.2 Мета і зміст практики

Метою практики є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення за одержання потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних освітньо-кваліфікаційних рівнів: бакалавр і магістр.

Перелік усіх видів практик для кожної спеціальності або спеціалізації, їх форми, тривалість і терміни проведення визначаються в навчальних планах.

1.3 Бази практик

Перелік

баз практик, з якими укладені угоди про співробітництво

№ п/п	Назва підприємства
1	Дендропарк «Олександрія» м. Біла Церква
2	ДП "Білоцерківське лісове господарство"
4	ТОВ «Земля Томилівська» Білоцерківського району
5	ТОВ Агрофірма "Глушки" Білоцерківського р-ну
6	ТОВ «Сухоліське» Білоцерківського району
7	ТОВ Агрофірма «Матюші» Білоцерківського району
8	СВК ім. Щорса Білоцерківського району
9	ННДЦ БНАУ
10	ПОП Агрофірма «Узинська»
11	Чернігівський інститут агропромислового виробництва НААНУ
12	Сквирська дослідна станція Інституту агроєкології НААНУ
13	ТОВ «Сингента» м. Київ
14	ТОВ «Сад-Агро» Звенигородського р-ну Черкаської області
15	Управління Держкомзему у Сквирському районі Київської області
16	ТОВ «Світанок» Лисянського р-ну Черкаської області
17	Переможинська філія ПрАТ НВФ «Урожай» Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської області
18	ФГ «Циртій» Вільшанський р-н Кіровоградської області
19	СФГ «Світанок» Оратівського р-ну Вінницької області
20	Кіровська філія ПрАТ НВФ «Урожай» Корсунь-Шевченківського р-ну Черкаської області
21	Укр НДПШВТ ім. Л. Погорілого Васильківського р-ну Київської області
22	ПрАТ «РайзМаксимко» Лохвицького р-ну Полтавської області
23	Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАНУ
24	ДП «Хмільницьке лісове господарство»
25	ДП «Бершадське лісове господарство»
26	ТОВ «Білоцерківське ШЕУ»
27	ТОВ «Седна -Агро» м. Монастирище Черкаської області
28	ФГ «Расавське» Кагарлицького р-ну Київської області
29	ТОВ «Ківшовата -Агро»
30	ПП «Смарагд» Тетіївський р-н
31	ТОВ «Красилівське»
32	ООО «Гідротехланд»
33	ТОВ «Березино»
34	ТОВ «Софія «7»
35	ДП «Оратівський райлісгосп»

**Перелік
філій кафедр на виробництві, з якими укладені угоди про
співробітництво з метою практичної підготовки та наукової роботи
здобувачів вищої освіти**

№ п/п	Кафедра	Назва підприємства
1	Технологій в рослинництві та захисту рослин	Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла НААНУ
2		СП «Інтер-Агро-Сквира» Сквирського р-ну
3		СВК ім. Щорса Білоцерківського р-ну
4		Чернігівський інститут агропромислового виробництва НААНУ
5		СТОВ «Сінгента»
6	Генетики, селекції і насіництва	«Агро Олімп – 2006» Сквирського р-ну
7		Миронівський інститут пшениці ім. В.М. Ремесла НААНУ
8	Лісівництва і ботаніки	ДП «Білоцерківське лісове господарство»
9		Малинівський лісотехнічний коледж Житомирської області
10	Землеробства, агрохімії та грунтознавства	Чернігівський інститут агропромислового виробництва НААНУ
11		ТОВ «Мрія» Білоцерківського р-ну
12		ФГ «Левада» Ставищанського р-ну
13		ТОВ «Земля Томилівська» Білоцерківського р-ну
14		УкрНДІ ПВТ ім. Погорілого Васильківського р-ну
15	Механізації та електрифікації с.-г. виробництва	ТОВ НВФ «Агроінтер» м. Біла Церква
16		СТВФ «Агрореммаш» м. Біла Церква

2. РОЗПОДІЛ ПРАКТИК ЗА ВИДАМИ ТА ЇХ ЗМІСТ

З метою забезпечення ступеневості системи аграрної освіти практична підготовка бакалаврів і магістрів передбачає безперервність та наступність виробничо-практичного навчання.

На основі галузевих стандартів вищої освіти України (освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм, засобів діагностики якості вищої освіти), типового навчального плану підготовки фахівців напряму підготовки “Агрономія” та програм навчальних дисциплін передбачені наступні практики:

**Структура та види практик для здобувачів вищої освіти спеціальності
«Агрономія»**

Перелік практик	Семестр	Обсяг	
		годин	днів
Навчальна практика з навчальних дисциплін:			
Механізація (с.-г. машини)	2	30	5
Ботаніка	2	30	5
Ґрунтознавство	2	30	5
Гербологія	4	30	5
Фітопатологія	4	30	5
Ентомологія	4	30	5
Землеробство	6	18	3
Агрохімія	6	18	3
Овочівництво	6	18	3
Селекція та насінництво	6	18	3
Плодівництво	6	18	3
Рослинництво, технічні культури	6	30	5
Виробнича практика – 15 тижнів ОКР «Бакалавр»	6	450	75
Освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”			
Науково-виробнича практика	10,11	570	95
Разом	-	1320	220

**Структура та види практик для здобувачів вищої освіти спеціальності
«Селекція і генетика сільськогосподарських культур»**

Перелік практик	Семестр	Обсяг	
		годин	днів
Навчальна практика з навчальних дисциплін:			
Механізація (с.-г. машини)	2	30	5
Ботаніка	2	30	5
Ґрунтознавство	2	30	5
Герботологія	4	30	5
Фітопатологія	4	30	5
Ентомологія	4	30	5
Землеробство	6	12	2
Агрохімія	6	12	2
Овочівництво	6	12	2
Селекція та насінництво	6	42	7
Плодівництво	6	12	2
Рослинництво, технічні культури	6	30	5
Виробнича практика – 15 тижнів ОКР «Бакалавр»	6	450	75
Освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”			
Науково-виробнича практика	10,11	570	95
Разом	-	1320	220

Структура та види практик для здобувачів вищої освіти на базі ступеневої підготовки після ОКР «Молодший спеціаліст»

Перелік практик	Семестр	Обсяг	
		годин	днів
Навчальна практика з навчальних дисциплін:			
Ґрунтознавство	2	6	1
Фітопатологія	2	6	1
Ентомологія	2	6	1
Декоративне садівництво	2	6	1
Землеробство	3	18	3
Овочівництво	3	6	1
Селекція та насінництво	3	6	1
Плодівництво	3	6	1
Рослинництво	3	24	4
Виробнича практика – 15 тижнів ОКР «Бакалавр»	4	450	75
Освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”			
Науково-виробнича практика	10,11	570	95
Разом	-	1004	184

3. Вимоги до випускників після виконання програми практик

Випускник освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” після проходження передбачених навчальним планом практик, має вміти:

- скласти ботанічну характеристику фітоценозу;
- визначити в польових умовах тип, підтип, рід, вид ґрунтів, бал їх бонітету, скласти карту ґрунтів господарства і ґрунтовий нарис;

- скласти і відрегулювати агрегати для виконання основних польових робіт у землеробстві;
- визначити фази розвитку основних культурних рослин, показники стану посівів, біологічну врожайність та її структуру;
- провести агрохімічне обстеження ґрунтів і скласти агрохімічну карту господарства;
- розрахувати потребу в посівному матеріалі та скласти план виробництва насіння;
- провести апробацію сортових посівів сільськогосподарських культур;
- визначити ресурсно-можливу врожайність сільськогосподарських культур та розрахувати для її забезпечення систему удобрення ґрунту;
- скласти систему сівозмін у господарстві та плани їх освоєння;
- скласти раціональну систему обробітку ґрунту в сівозміні, дати оцінку якості виконання заходів обробітку ґрунту;
- скласти прогноз появи шкідливих організмів в агрофітоценозах та систему заходів контролювання їх чисельності;
- розрахувати еколого-економічний поріг чисельності шкідливих організмів в агрофітоценозах;
- уміти визначити за сходами основні види польових культур;
- уміти визначати фази росту та розвитку польових культур;
- опанувати методику визначення стану перезимівлі озимих культур;
- скласти технологічні карти вирощування с.-г. культур за сучасними технологіями;
- впровадити адаптивну систему землеробства для конкретних умов господарства і дати оцінку її господарської та економічної ефективності;
- розрахувати баланс гумусу та елементів мінерального живлення рослин у сівозміні і дати їм агрономічну оцінку;
- розрахувати необхідну площу теплиці, парника для вирощування розсади з урахуванням її кількості для висадки в ґрунт;

- вивчити строки сівби розсади овочевих культур, строки садіння, глибину, площу живлення рослин (густоту їх стояння);
- опанувати способами обрізки плодово-ягідних насаджень та терміни їх проведення;
- розрахувати необхідну кількість саджанців для закладання різних видів плодового саду.

Випускник освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр” залежно від його фахової орієнтації, окрім вимог, перерахованих для бакалавра *має додатково вміти:*

- скласти план проведення наукового дослідження з обраної теми та виконати його;
- на основі проведених досліджень уміти проаналізувати отримані результати і викласти їх у конкретних висновках;
- здійснити заходи щодо впровадження у виробництво результатів наукових досліджень та прогресивних технологій;
- виконувати педагогічну роботу у вищих навчальних закладах аграрної освіти;
- виконувати управлінські функції з організації та управління виробництвом у галузі рослинництва.

4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

4.1 Навчальні (предметні) практики (ОКР 6.130100 – бакалавр)

Навчальна практика є першим невід’ємним етапом професійної підготовки здобувачів вищої освіти до трудової агрономічної діяльності. Її проводять, починаючи з першого і закінчуючи третім курсом.

Підвищення якості професійної підготовки фахівців з агрономії вимагає поліпшення якості та рівня організації проведення практики.

Саме цим обумовлена потреба здійснення **наскрізності змісту програм практик**, які проходять здобувачі вищої освіти протягом навчання. Суть цього полягає в орієнтації змісту практик на досягнення головної мети – формування фахівця з агрономії, здатного обґрунтувати, скласти і реалізувати раціональну систему адаптивного екологічного рослинництва, яка забезпечить стабільну, економічно доцільну, адекватну біокліматичному потенціалу агроландшафту продуктивність ріллі за умов розширеного відтворення родючості ґрунту, виробленої екологічно чистої продукції та благополуччя довкілля.

Така модель фахівця-господаря відповідає національним інтересам та вимогам освітніх стандартів.

Зміст програми навчальної практики з кожної дисципліни визначається “Робочою навчальною програмою ” й об’єднує її мету, завдання та методичне забезпечення її виконання.

Керівниками навчальних практик з дисциплін є науково-педагогічні працівники, яким рішенням кафедри виділені години з навчальних практик. Рішення кафедри затверджується деканом (заступником), навчальною частиною.

Керівник навчальної практики з дисципліни зобов’язаний забезпечити студентів методичними вказівками щодо виконання теми, які повинні обов’язково включати: *мету, завдання, необхідні прилади й обладнання, короткий опис виконання роботи, рекомендовану літературу, умови оцінювання (звіту) виконаної теми* згідно з кредитно-модульною системою навчання.

Під час розробки методичних вказівок до виконання теми, НПП повинні керуватися: нормативними документами; вимогами певного “Положення...”; “Методичним посібником із практичної підготовки здобувачів вищої освіти агробіотехнологічного факультету”. – Біла Церква, 2015 р. та ін.

Керівники навчальних практик **зобов’язані щорічно** переглядати й уточнювати теми практик.

Контроль – перевірку якості виконання і рівня засвоєння уміння і навичок здобувачами вищої освіти теми навчальної практики здійснює керівник практики під час її виконання. Відповідна оцінка “зараховано”, “не зараховано” або в балах (залежно від умов оцінювання, визначених робочою навчальною програмою з певної дисципліни) виставляється керівником в журналі і в щоденнику з навчальних практик здобувачів вищої освіти в день виконання теми.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача вищої освіти.

Оцінка за навчальну практику може враховуватися у рейтинговому оцінюванні за кредитно-модульної організації навчального процесу.

Підсумки (предметних) навчальних практик обговорюються на засіданнях кафедр. Результати та пропозиції щодо їх удосконалення затверджуються рішенням кафедри й один примірник подається до деканату.

Загальні підсумки практик підбиваються деканатом і обговорюються на раді (або методичній комісії) факультету не менше одного разу впродовж навчального року.

4.2 Виробнича практика (ОКР 6.130100 – бакалавр)

Метою виробничої практики є набуття професійних умінь з виконання основних виробничих функцій і типових напрямів діяльності, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

З цією метою кафедрами розробляються згідно з програмами практики завдання здобувачам вищої освіти, де вказуються основні питання, з якими повинен ознайомитися здобувач вищої освіти у період технологічної практики.

Здобувач вищої освіти веде щоденник виробничої практики, в якому записує проведену ним роботу, власну оцінку фактичних технологій у землеробстві.

Щоденник має бути оформленим окремо від звіту у спеціально відведеному пронумерованому, прошнурованому і скріпленому печаткою господарства зошиті і написаним власноруч практикантом.

До перевірки не допускаються щоденники, не перевірені попередньо керівником практики від господарства і не затверджені підписом керівника і печаткою господарства.

Ведення технологічного щоденника під час перебування на практиці обов'язкове.

У щоденнику має бути зафіксованим зміст кожного дня перебування на практиці.

Щоденник потрібно вести в хронологічному порядку з першого дня перебування на практиці (у відповідності з терміном практики).

Основними документами для оцінки виробничої практики здобувача вищої освіти є технологічний щоденник і письмовий звіт. В ньому практикант демонструє своє вміння аналізувати та оцінювати найважливіші наслідки господарської діяльності, природно-економічні умови, технології та агротехнічні заходи, які здійснювалися під час вирощування основних сільськогосподарських культур.

Звіт про виробничу практику здобувача вищої освіти агробіотехнологічного факультету має бути оригінальним (самостійно виконаним) та написаним від руки розбірливим почерком, або виконаним на комп'ютері за матеріалами, взятими з господарства під час проходження практики.

Звіт має включати характеристику господарства, тих його елементів, з якими студент зобов'язаний познайомитися у період проходження практики.

Агрономічна частина звіту має складатись з опису сівозмін, короткої характеристики технологій вирощування основних сільськогосподарських культур, які насправді використовуються в господарстві нині та критичний аналіз її практикантом.

Якщо у господарстві розвинуте тваринництво, то належну увагу слід приділити розвитку кормовиробництва, а саме кормовим сівозмінам, технологіям вирощування основних кормових культур (короткий опис), виробництву та зберіганню кормів.

Економічна частина береться з річного звіту та власних розрахунків.

До звіту про проходження виробничої практики, за необхідності, бажано включати ілюстрації (фото, рисунки, плани, ксерокопії, відеодиски).

До звіту в обов'язковому порядку додається характеристика на практиканта, написана керівником практики від господарства, в якій вказується про рівень його теоретичної підготовки та підготовленість до виконання поставлених господарством виробничих завдань, індивідуальні особливості практиканта та його дисциплінованість тощо. Без характеристики, закріпленої печаткою господарства, звіт до перевірки не приймається.

4.3 Підсумковий контроль виробничої практики здобувачів вищої освіти (ОКР 6.130100 – бакалавр)

Оформлений згідно з вимогами звіт і щоденник **практикант подає до деканату не пізніше як через п'ять днів після повернення із практики.**

Деканат подає письмові звіти і щоденники студентів на випускаючі кафедри для рецензування. **Звіт з практики захищається здобувачем вищої освіти (з диференційованою оцінкою) в комісії, призначеній деканатом не пізніше як через 30 днів після подання його на перевірку.**

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача вищої освіти за підписами членів комісії.

Здобувач вищої освіти, який отримав **негативну оцінку з практики, відраховується з вищого навчального закладу.**

4.4 Науково-виробнича практика здобувачів вищої освіти (ОКР 8.130102 – магістр)

Науково-виробнича практика є невід'ємною складовою частиною навчального процесу підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”.

Метою цієї практики є набуття здобувачами вищої освіти магістерського курсу з допомогою наукового керівника дипломної роботи навиків з планування, постановки та проведення наукових досліджень.

Протягом науково-виробничої практики потрібно виконати наступні завдання:

Завдання 1. Сформулювати тему досліджень та обґрунтувати її актуальність.

Під час вирішення поставленого завдання слід ознайомитися з науковою літературою з тематики досліджень, зробити ґрунтовний аналіз прочитаного з тим, щоб наголосити на головних аспектах тематики, які потребують подальшого та більш детального вивчення. Для цього потрібно завчасно опрацювати не менше 50-60 літературних джерел.

Завдання 2. Розробити робочу гіпотезу, програму та методика досліджень.

Ґрунтовно вивчивши сучасний стан проблеми, потрібно сформулювати **робочу гіпотезу** – форму розвитку наукової думки, що свідчить про правильність поставленого завдання.

Робоча програма мусить обов'язково містити відомості про схему досліду: кількість варіантів, кількість повторень, площу посівної та облікової ділянки, загальну площу під дослідом.

Методика виконання кожного елемента програми опрацьовується відповідно до спрямування наукових досліджень. При цьому використовуються ті методичні розробки, які є загальноновизнаними в цьому напрямку і забезпечують найбільшу точність отриманих експериментальних даних.

Завдання 3. Проведення необхідних спостережень, аналізів та обліків.

Основними вимогами для виконання цього завдання є цілеспрямованість, своєчасність, репрезентативність, типовість та точність. Щоб забезпечити виконання цих вимог, дослідник повинен мати щоденник та польовий журнал. Це основні документи, які засвідчують факт проведення запланованих досліджень. Щоденник заповнюється практикантом щоденно і періодично підписується керівником практики (здебільшого один раз на тиждень). Польовий журнал перед початком практики прошнуровується, всі сторінки нумеруються. В кінці нього накладається пломба з печаткою деканату та підписом декана або його заступника. Тут же вказується кількість прошнурованих та пронумерованих сторінок. У журнал чітко та своєчасно записують дату проведення аналізу чи спостереження, його назву, отримані показники.

Кількість повторень у майбутньому досліді визначаються загальними положеннями методики наукових досліджень.

Завдання 4. Узагальнення результатів досліджень та їх аналізу статистичними методами.

Виконання цього завдання здійснюється за допомогою використання відповідних прикладних програм для персонального комп'ютера.

Завдання 5. Розрахунок економічної ефективності досліджень проводиться на основі складеної технологічної карти.

Завдання 6. Звітність за період практики.

Вона полягає у пред'явленні оформлених згідно з встановленими вимогами звіту та щоденника практики. Звіт має містити основні положення робочої програми, обґрунтування актуальності тематики наукових досліджень, основні результати досліджень, попередні висновки. Він подається керівникові практики і захищається перед призначеною комісією в установлений термін.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача вищої освіти за підписами членів комісії.

Здобувач вищої освіти, який отримав **негативну** оцінку з практики, **відраховується** з вищого навчального закладу.

Протягом науково-виробничої практики майбутні магістри мають завершити збір експериментального матеріалу, необхідного для написання випускної магістерської роботи. Згідно із затвердженою науковою програмою потрібно завершити виконання польових та лабораторних досліджень, узагальнити отримані експериментальні дані.

ЗМІСТ

	Ст.
Вступ	3
1. Загальні положення	4
1.1 Нормативні положення	4
1.2 Мета і зміст практики	5
1.3 Бази практик	6
2. Розподіл практик за видами та їх зміст	7
3. Вимоги до випускників після виконання програми практик	10
4. Організаційно-методичне забезпечення	12
4.1 Навчальні (предметні) практики (ОКР 6.130100 – бакалавр)	12
4.2 Виробнича практика (ОКР 6.130100 – бакалавр)	14
4.3 Підсумковий контроль виробничої практики здобувачів вищої освіти (ОКР 6.130100 – бакалавр)	16
4.4 Науково-виробнича практика здобувачів вищої освіти (ОКР 8.130102 – магістр)	16

Навчальне видання

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

Хахула Валерій Семенович
Городецький Олександр Степанович
Козак Леонід Андрійович

Редактор: Д.О. Лиценко
Комп'ютерний набір: О.С. Городецький
Комп'ютерна верстка: В.С. Мельник

Здано до складання 16.03.2015. підписано до друку 24.12.2015.
Формат 60*84¹/₁₆. Ум. друк. арк.. 0,99. Тираж 100. Зам. 6366.
РВвідділ, Сектор оперативної поліграфії БНАУ
09117, Біла Церква, Соборна пл., 8, тел. 33-11-01